

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 16/2019-77

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. októbra 2019 v pléne zloženom z predsedníčky pléna Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), Miloša Maďara, Mojmíra Mamojku, Petra Molnára, Petra Straku a Martina Vernarského vo veci návrhu podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Michal Mandzák, na začatie konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky konaných v prvom kole 16. marca 2019 a v druhom kole 30. marca 2019 o námietke zaujatosti sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Ľuboša Szigetiho v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 16/2019 (sp. zn. Rvp 559/2019) takto

r o z h o d o l :

Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ľuboš Szigeti je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. PL. ÚS 16/2019 (sp. zn. Rvp 559/2019).

O d ô v o d n e n i e :

I.

Námietka zaujatosti

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 25. marca 2019 doručený návrh podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky JUDr. Štefana Harabina, narodeného 4. mája 1957, Záhradnícka 74, Bratislava (ďalej aj „navrhovateľ“), na začatie konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky konaných v prvom kole 16. marca 2019 a v druhom kole 30. marca 2019.

Ako ďalších účastníkov konania navrhovateľ v návrhu na začatie konania vo volebných veciach označil 1. Mgr. Zuzanu Čaputovú a 2. JUDr. Maroša Šefčoviča, PhD.

2. Dňa 29. apríla 2019 podal navrhovateľ námietku zaujatosti sudcu ústavného súdu Ľuboša Szigetiho podľa § 50 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), v ktorej v podstatnom uviedol, že vzájomné vzťahy medzi nimi nie sú priaznivé, a odkázal na článok v časopise Plus 7 dní s názvom „[REDAKOVANÉ]“ a na video s názvom „[REDAKOVANÉ]“, ktoré je prístupné na internetovej stránke [REDAKOVANÉ]. Navrhovateľ preto žiadal, aby plénum ústavného súdu vylúčilo sudcu Ľuboša Szigetiho z prejednávania a rozhodovania vo veci konania o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky vedenej pod sp. zn. Rvp 559/2019.

3. Sudca Ľuboš Szigeti sa k námietke zaujatosti vyjadril podaním zo 7. mája 2019, v ktorom v podstatnom uviedol, že vo vzťahu k navrhovateľovi neprechováva žiadnu animozitu, ale vzhľadom na spochybnenie jeho nezaujatosti plénu ústavného súdu navrhol, aby bol v predmetných veciach vylúčený z prejednávania a rozhodnutia podľa § 51 ods. 1 prvej vety zákona o ústavnom súde.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská

4.1 Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom

konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

4.2 Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastník konania má právo vzniesť námietku zaujatosti proti sudcom ústavného súdu, ktorí majú jeho vec prerokovať a rozhodnúť. Námietku zaujatosti je účastník konania povinný vzniesť do desiatich dní odo dňa, keď sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Účastník konania je povinný uviesť, kedy sa dozvedel o dôvodoch vylúčenia. Námietku zaujatosti musí účastník konania odôvodniť. Sudca ústavného súdu, proti ktorému námietka smeruje, je povinný sa k námietke zaujatosti vyjadriť. Na opakované námietky zaujatosti podané proti tomu istému sudcovi ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcej rovnakej námietke zaujatosti rozhodol.

4.3 Podľa § 51 ods. 1 prvej a druhej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v pléne ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje plénum ústavného súdu. Sudca ústavného súdu, proti ktorému bola vznesená námietka zaujatosti účastníkom konania, ktorý vyhlásil svoju zaujatosť vo veci alebo ktorý oznámil dôvody vylúčenia podľa § 49 ods. 4, sa hlasovania o svojom vylúčení a hlasovania o vylúčení iného sudcu ústavného súdu nezúčastní.

4.4 Podľa § 4 ods. 3 zákona o ústavnom súde v prípade, ak nie je prítomný predseda ústavného súdu ani podpredseda ústavného súdu alebo ak nie je nikto vymenovaný do funkcie predsedu ústavného súdu ani do funkcie podpredsedu ústavného súdu, neodkladné úlohy predsedu ústavného súdu vykoná ten zo služobne najstarších sudcov ústavného súdu, ktorý je vekom najstarší, ak nebol poverený sudca ústavného súdu podľa ods. 4.

5. V súlade s už uvedenou právnou úpravou rozhodlo o námietke zaujatosti podanej navrhovateľom plénum ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto

rozhodnutia, keďže v konaní vedenom na ústavnom súde pod sp. zn. PL. ÚS 16/2019 (sp. zn. Rvp 559/2019) navrhovateľ namietol zaujatosť celkovo štyroch sudcov ústavného súdu – Ivana Fiačana, Ladislava Duditša, Libora Duřu a Ľuboša Szigetiho.

6. Ústavný súd skúma nestrannosť sudcu ústavného súdu zo subjektívneho hľadiska, t. j. z hľadiska osobného presvedčenia a správania sudcu v danej veci, ako aj z objektívneho hľadiska, t. j. či sudca dáva dostatočné záruky pre vylúčenie legitímnych pochybností o jeho nestrannosti (pozri Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06, bod 93 odôvodnenia, resp. Kyprianou proti Cypru, sťažnosť 73797/01, bod 119, pozri tiež III. ÚS 306/2014, časť III, s. 6). Vzhľadom na to, že v predmetnom prípade ide o vec, v ktorej rozhoduje plénum ústavného súdu, je potrebné tiež spomenúť, že ak vo veci rozhoduje tribunál zložený z viacerých sudcov, musí byť z rozhodovania vylúčený ten sudca, u ktorého sú dané legitímne pochybnosti o nezaujatosti [pozri napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) vo veci Golubović proti Chorvátsku, sťažnosť č. 43947/10, bod 49 odôvodnenia].

7. Pri posúdení subjektívnej nestrannosti je cieľom zistenie, či je samotný sudca vo veci nepredpojatý. Ide tu o „subjektívnu psychickú kategóriu vyjadrujúcu vnútorný psychický vzťah sudcu k prerokovávanej veci“ (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 25 odôvodnenia). Vzhľadom na charakter tohto vnútorného vzťahu je zrejmé, že relatívne presne o ňom môže vypovedať len sám sudca (pozri napr. IV. ÚS 124/2010, bod 15 odôvodnenia, resp. uznesenie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. 4 As 14/2004-70). Existencia subjektívnej nestrannosti sudcu sa predpokladá (ide o vyvrátiteľnú domnienku), t. j. sudca sa považuje za subjektívne nepredpojatého, pokiaľ nie sú predložené dôkazy o opaku (pozri napr. PL. ÚS 6/2013, časť II, s. 10). Inak povedané, domnienku subjektívnej nestrannosti možno vyvrátiť len objektívnym spôsobom (pozri napr. rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 26 odôvodnenia). Pokiaľ ide o dôkazy spôsobilé už uvedenú domnienku vyvrátiť, tieto môžu spočívať vo vyjadrení nepriateľského postoja k účastníkom konania, ale môže ísť napríklad aj o situáciu, keď sudca vykoná opatrenia zabezpečujúce, aby v určitej veci rozhodoval. V niektorých prípadoch môže byť preukázanie subjektívnej

predpojatosti veľmi náročné, preto možno konštatovať, že požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti (II. ÚS 62/2017, bod 39 odôvodnenia). Uvedenú skutočnosť si uvedomuje aj ESLP, ktorý sa vo väčšine prípadov sústreďí na objektívne hľadisko nestrannosti. Na druhej strane však treba povedať, že v judikatúre ESLP hranica medzi subjektívnym a objektívnym hľadiskom nie je absolútne nepriepustná, keďže postup sudcu môže vyvolať nielen objektívne dané pochybnosti o nestrannosti u externého pozorovateľa (objektívneho hľadisko), ale zároveň môže vzbudzovať pochybnosti o jeho subjektívnej nestrannosti. Takto napríklad v rozhodnutí vo veci Buscemi proti Taliansku považoval ESLP verejné vyjadrenia sudcu, z ktorých vyplývalo, že si vopred urobil zamietavý („*unfavourable*“) názor na vec sťažovateľa, za porušenie objektívneho testu nestrannosti, zatiaľ čo vo veci Lavents proti Lotyšsku považoval verejné vyjadrenia sudcu kritizujúce obhajobu odsúdeného a vyjadrujúce prekvapenie, že obžalovaný nepriznal vinu, za porušenie subjektívneho testu nestrannosti (pozri Kyprianou proti Cypru, bod 119; pozri tiež rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 1965/15, bod 29 odôvodnenia).

8. V rámci objektívneho testu sa v zásade skúma, či, odhliadnuc od osobného presvedčenia alebo správania sudcu, existujú v konkrétnej veci overiteľné skutočnosti, ktoré vzbudzujú pochybnosti o jeho nestrannosti. Z tohto uhla pohľadu môže mať určitý význam aj to, či sa sudca navonok javí ako nestranný. V stávke je totiž dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vo verejnosti vzbudzovať. Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnej veci existujú legitímne dôvody na obavu, že určitý sudca nie je nestranný, pre rozhodnutie vo veci je stanovisko účastníka konania dôležité, nie je však rozhodujúce. Rozhodujúca je až skutočnosť, že takúto obavu možno objektívne odôvodniť (ESLP vo veci Pescador Valero proti Španielsku, sťažnosť č. 62435/00, bod 23). Možno preto uzavrieť, že sudca sa považuje za predpojatého aj vtedy, ak vzniká navonok legitímny dojem, že by na rozhodnutí vo veci mohol mať osobný záujem (II. ÚS 62/2017, bod 7 odôvodnenia). Platí tu tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Európsky súd pre ľudské

práva v tejto súvislosti často pripomína, že „spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonávaná“ („*justice must not only be done, it must also be seen to be done*“, pozri napr. III. ÚS 855/2016, bod 16 odôvodnenia).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

9. Podstatou námietky zaujatosti proti sudcovi Ľubošovi Szigetimu podanej navrhovateľom je jeho tvrdenie, že vzťahy medzi nimi nie sú priaznivé s poukazom na článok v časopise Plus 7 dní s názvom „[REDACTED]“ tvoriaci prílohu podanej námietky zaujatosti. Z predmetného článku vyplýva, že sudca ústavného súdu Ľuboš Szigeti sa vo vzťahu k svojmu disciplinárnemu konaniu a policajnému vyšetrovaniu vyjadril, že celá záležitosť bola vykonštruovaná a vietor fúkal od [REDACTED], ktorého nezvolil za predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (v roku 2003, pozn.). Taktiež podpísal petíciu Päť viet, ktorou niektorí sudcovia upozorňovali ako súdnictvo pod navrhovateľovým riadením funguje. Z uvedeného možno vyvodiť, že námietka zaujatosti navrhovateľa proti označenému sudcovi ústavného súdu sa týka jeho pomeru k účastníkovi konania.

10. Sudcov pomer k účastníkom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu obdobným vzťahom, ktorému v konkrétnom prípade môže byť daný na roveň vzťah priateľský, či naopak, nepriateľský vzťah. Špecifický pomer sudcu k účastníkovi môže vzniknúť aj v dôsledku toho, že účastník proti sudcovi podá trestné oznámenie alebo iný návrh na začatie súdneho konania. Takéto konania účastníka proti sudcovi však samy osebe ešte automaticky nezakladajú dôvod na vylúčenie sudcu z výkonu sudcovskej funkcie. Až v prípade, ak sa účastníkovi podarí vyvolať skutočný právny spor (napr. súdne konanie, disciplinárne konanie, resp. vznesenie obvinenia na základe trestného oznámenia účastníka podávajúceho námietku zaujatosti), v ktorom sa záujmy sudcu dostanú do rozporu so záujmami účastníka, prípadne ak vystupovanie účastníka vyústi do emotívne ovplyvneného postoja sudcu, ktorý inak vo všeobecnosti predstavuje nepatričné vybočenie z požiadavky na profesionálny prístup sudcu k účastníkom konania, môžu sa reálne objaviť

pochybnosti o nestrannosti a objektivite sudcu vzhľadom na jeho (do novej špecifickej polohy postavený) vzťah k účastníkovi konania.

11. Z vyjadrenia označeného sudcu vyplýva, že vo vzťahu k navrhovateľovi neprechováva žiadnu animozitu, ale vzhľadom na spochybnenie jeho nezaujatosti navrhol, aby bol vylúčený z prejednávania a rozhodnutia predmetnej veci. Ústavný súd už uviedol, že pri objektívnom teste sú dôležitými kritériami (parametrami) dôvera verejnosti v rozhodovanie v danej veci a s tým súvisiace skúmanie bezprostrednosti väzieb medzi aktérmi veci (II. ÚS 36/2012). Skutočnosťou je, že medzi označeným sudcom a navrhovateľom bolo v minulosti napätie, ktoré sa prejavilo aj v minulých vyjadreniach tohto sudcu vo vzťahu k navrhovateľovi.

12. Vychádzajúc z už uvedeného, dospel ústavný súd k záveru, že z hľadiska testu objektívnosti je vhodnejšie sudcu ústavného súdu Ľuboša Szigetiho vylúčiť z prerokúvania predmetnej veci, a preto v snahe o úplné odstránenie pochybností o rozhodovaní tejto veci rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. októbra 2019

Jana Baricová
predsedníčka pléna Ústavného súdu
Slovenskej republiky